

Økologisk overvåking av vannfugl i Nordre Øyeren: NØFs vannfugltellinger 2025

SAMMENDRAG

Nordre Øyeren Fuglestasjon har også i 2025 overvåket vannfugltrekket i reservatet. Gjennom 37 tellinger har stasjonens personell inventert området fra Flateby-Østanes i sør til Sørumsneset i nord. Ved slutten av året har 124 055 individer blitt observert, fordelt på 3 126 observasjoner av 62 arter. 2025 ble et tørt år på Øyeren, med uvanlig lav vannstand. En snøfattig vinter, nærmest fraværende vårflom og tørr vår og forsommer ga uvanlig få dager - kun 12 - med vannstand over 5,00 m. 2025 skulle vise seg å bli et godt år for vadertrekket på våren, først og fremst gjennom høye antall vadere og vaderarter på Svellet i begynnelsen av mai. Videre ga lav vannstand og antatt god hekkesuksess høye antall av flere gåse- og gressandarter, og brushane (VU) under høsttrekket.

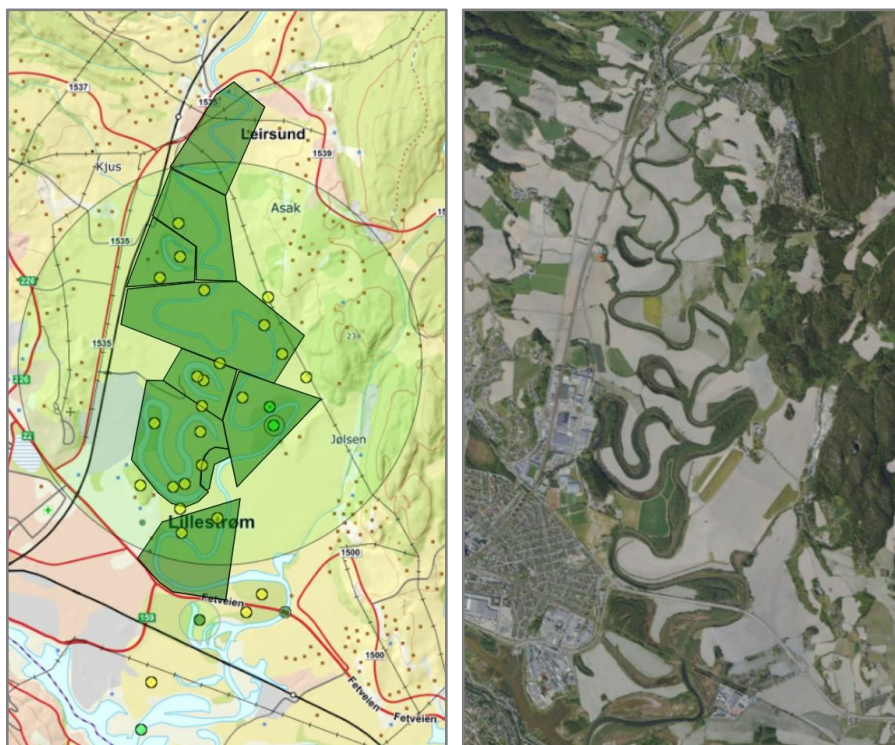
GJENNOMFØRING

Nordre Øyeren Fuglestasjon (NØF) har fulgt vannfugltrekket i reservatet også i 2025. Stasjonens tellere har inventert området fra Flateby-Østanes i sør til Sørumsneset i nord under vår- og høsttrekket. Metoden vi bruker under disse tellingene er beskrevet i Fylkesmannsrapporten fra 2009 [1]. I år har vi klart å holde skjemaet med ukentlige tellinger fra mars til midten av mai og fra august til desember og har ikke blitt nødt til å avlyse noen tellinger på grunn av vær eller sykdom. I tillegg har vi hatt tellinger annenhver uke gjennom vinteren, samt en sommertelling i juli. Det ble telt på følgende datoer: 11/1, 25/1, 7/2, 23/2, 1/3, 8/3, 15/3, 22/3, 1/4, 5/4, 12/4, 18/4, 27/4, 3/5, 11/5, 12/7, 3/8, 9/8, 16/8, 23/8, 31/8, 6/9, 12/9, 21/9, 28/9, 3/10, 12/10, 16/10, 26/10, 2/11, 8/11, 16/11, 22/11, 29/11, 6/12, 13/12 og 30/12, noe som bringer oss opp i 37 tellinger i 2025. Vadertrekket på våren er ikke alltid lett å fange opp med de regelmessige vannfugltellingene, men NØF og andre observatører gjennomførte også daglige vadertellinger på Svellet i første halvdel av mai.

Dette er det 50. året NØF gjennomfører sine systematiske vannfugltellinger, og det er vanskelig å understreke hvor viktig denne dataserien er. Men de nærmere 300 felttimene/år kommer ikke av seg selv. I år har vi mottatt støtte fra Miljødirektoratet, Akershus Fylkeskommune og Konsul Haldor Viriks legat. På denne måten har vi klart å fullfinansiere feltlønn og kjøregodtgjørelse for våre tellere, kompensere søknads- og rapporteringsarbeidet, samt finansiere vedlikehold av nødvendig digital infrastruktur.

NØFs vannfuglregistreringer fra 1976 til dags dato er tilgjengelig på [Artsobservasjoner](#). Vi presenterer også våre egne telldata og isdata, sammenstilt med vannstandsdata fra Glommens og Laagens brukseierforening (GLB), i sanntid ettersom de registreres, på nettsiden www.noef.no/grafikk.php. Her kan man velge art, artsgrupper, tidsintervall (1976 – dd), vannstand og isforhold. Det går også an å kombinere arter, lagre søket og dele det. Grafer, trender og bilder fra tellingene deles fortløpende på vår [Facebookside](#).

I år har også stasjonens medlemmer brukt tid på å digitalisere observasjoner fra våre prosjekter fra Nittelva og Leirasletta fra slutten av 1980 og begynnelsen av 1990-tallet (**Figur 1**), to områder som ikke omfattes av våre ordinære vannfugltellinger. Observasjonene er tilgjengelig på Artsobservasjoner på disse lenkene: [Nittelva-prosjektet](#) og [Leira-prosjektet](#).

Figur 1. Leiraprojektet

Nærmere 2 500 observasjoner fra Nittelva- og Leira-prosjektet har blitt digitalisert av NØFs medlemmer i 2025.

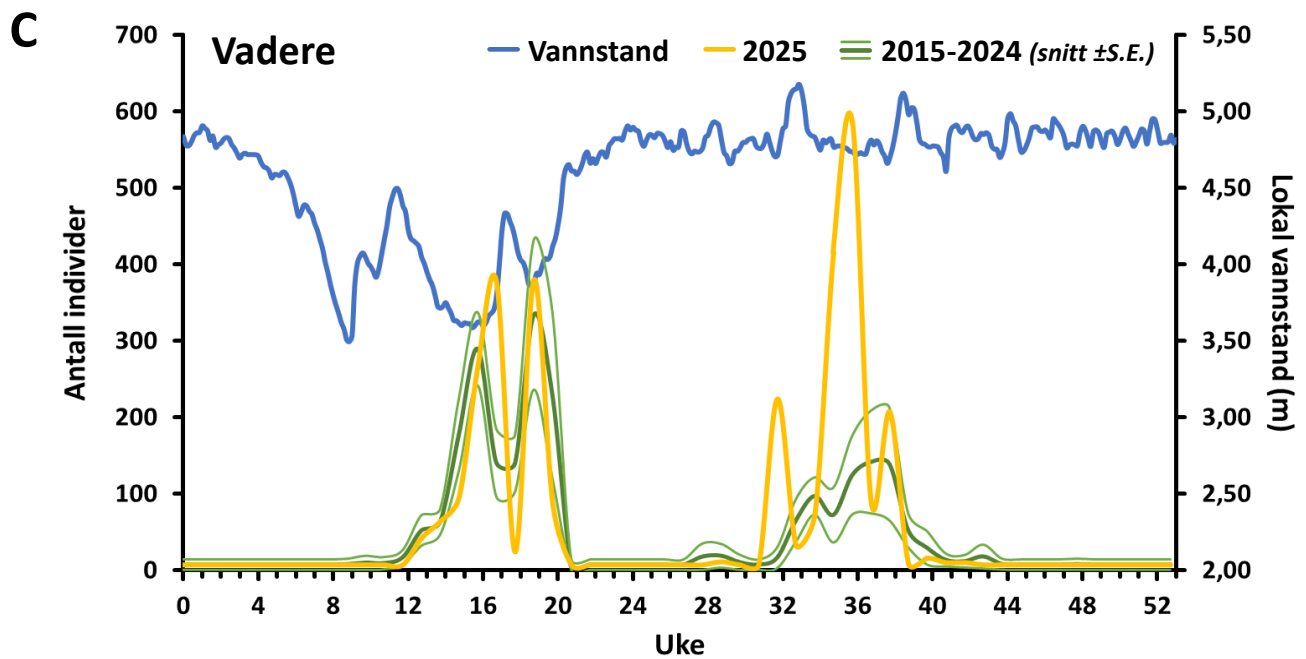
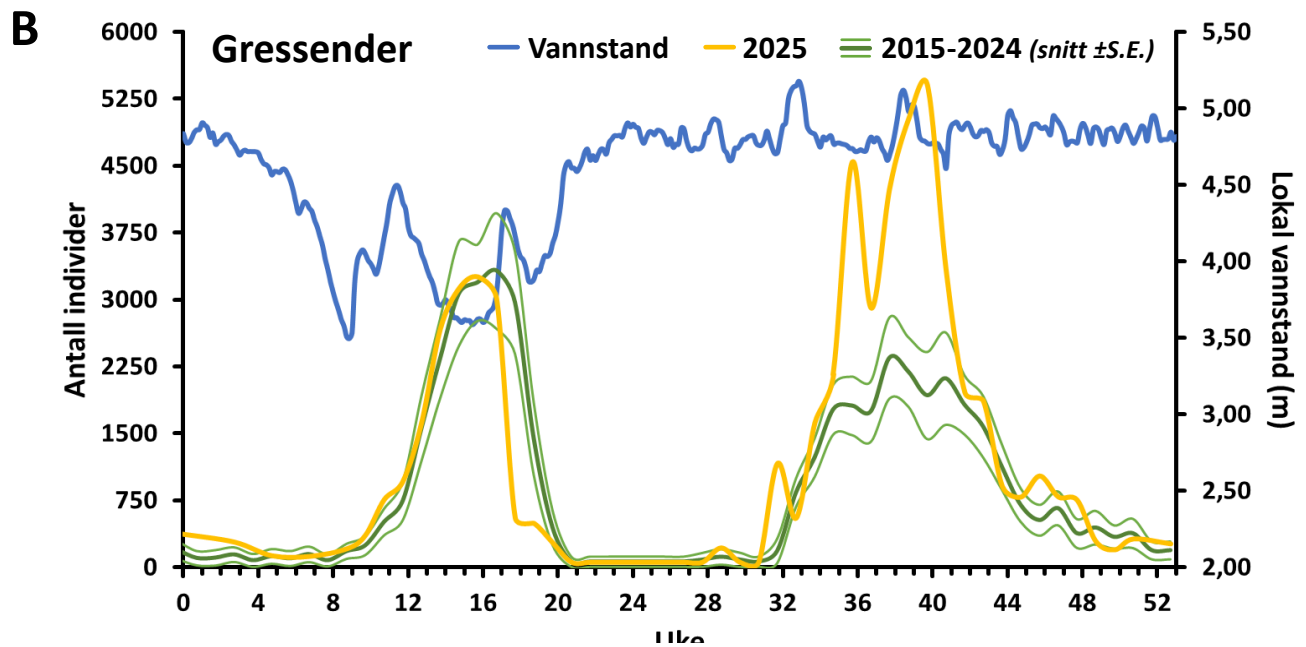
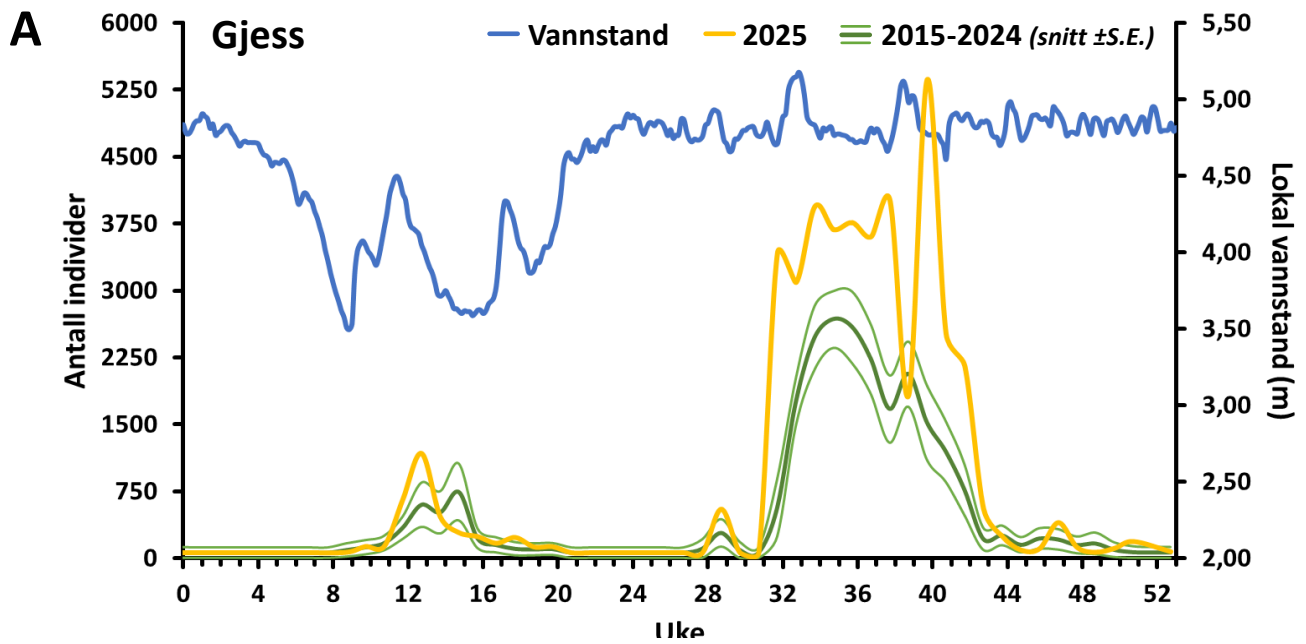
RESULTATER

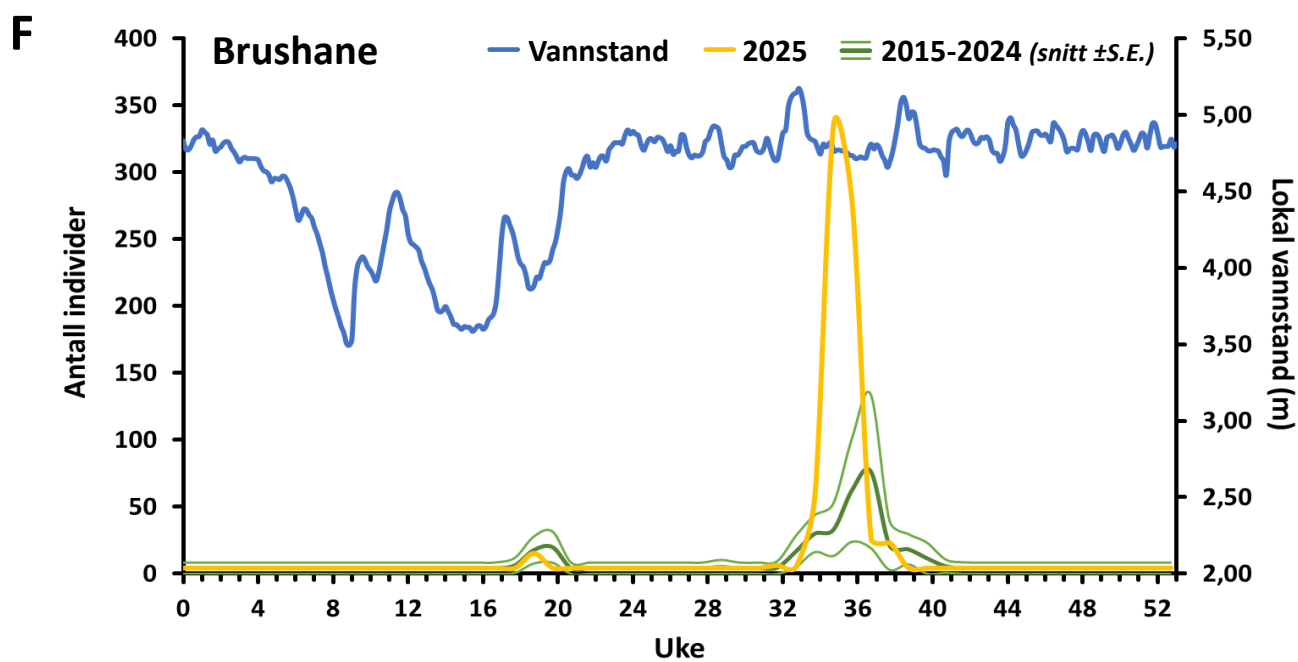
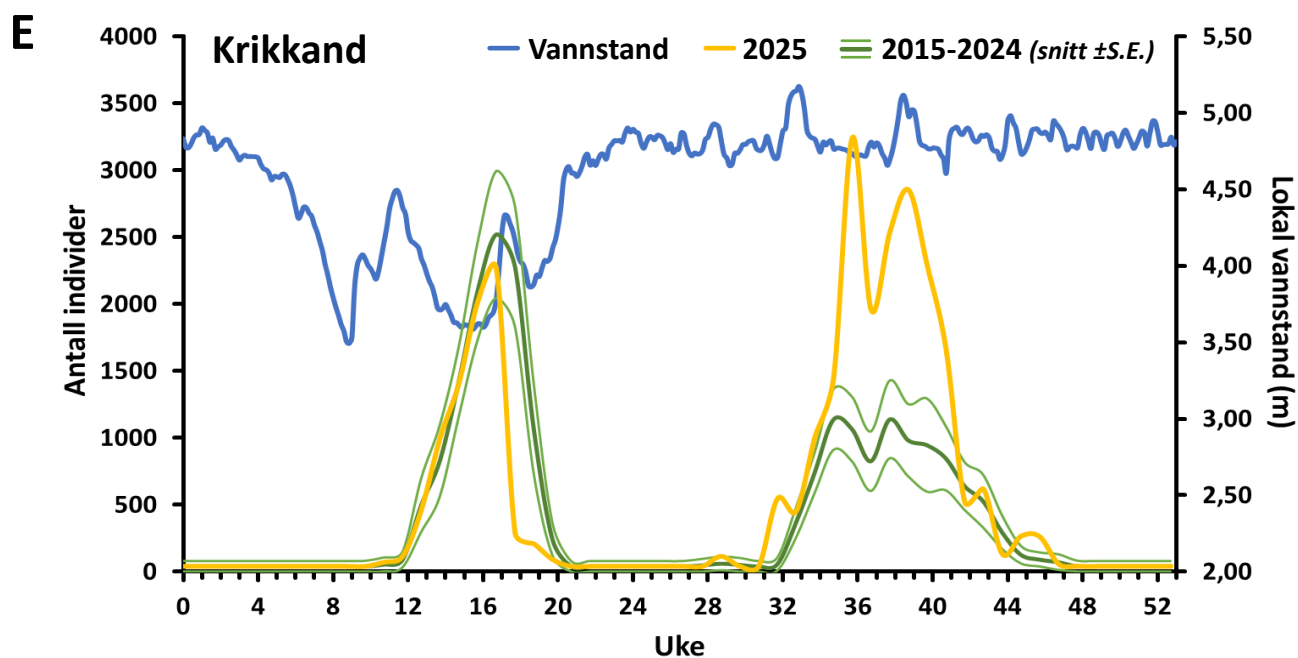
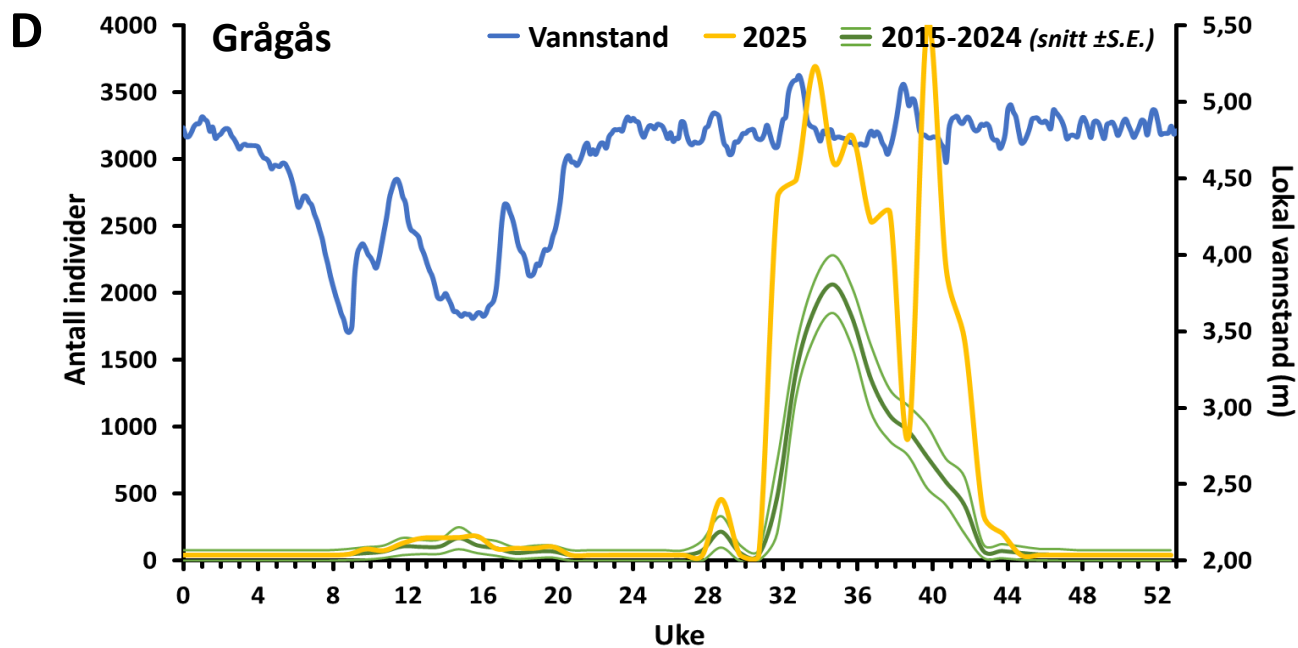
Per 6. desember har 124 055 individer blitt observert, fordelt på 3 126 observasjoner av 62 fuglearter. (**Tabell 1**). Vi kan selvfølgelig ikke vite sikkert hvor mange individer disse observasjonene representerer. En del individer oppholder seg lenge i området og blir talt på flere etterfølgende tellinger, mens andre trekker raskt gjennom Nordre Øyeren. Dette er et godt resultat sammenliknet med snittet de siste 10 årene (2015-2024) $\pm$ standardfeil (S.E.) som ligger på 59 ± 1 arter og $92\,752 \pm 3\,898$ individer. Som i tidligere rapporter har vi valgt å sammenlikne årets trekk for enkelte artsgrupper (gjess, gressender og vadere) og karakterarter (grågå, krikand og brushane) med den gjennomsnittlige trekkkurven for de siste 10 årene $\pm$ S.E. (**Figur 2**). Disse har vi lagt ovenpå årets vannstandskurve for Øyeren (lokal vannstand).

Tabell 1. Arter og antall individer observert under NØFs vannfugltellinger i 2025 *

Knoppsvane (3 370)	Krikand (26 831)	Storskarv (3 326)	Myrsnipe (289)	Sotsnipe (2)
Sangsvane (4 708)	Amerikakrikand (1)	Egretthegre (4)	Tundrasnipe (17)	Gluttsnipe (197)
Kortnebbgås (2 488)	Taffeland (319)	Gråhegre (302)	Temmincksnipe (3)	Hettemåke (2 429)
Tundragås (1)	Bergand (13)	Sothøne (27)	Dvergsnipe (8)	Dvergmåke (17)
Grågå (30 636)	Toppand (917)	Trane (544)	Enkeltebekkasin (34)	Fiskemåke (1 910)
Kanadagås (3 619)	Svartand (27)	Tjeld (148)	Kvartbekkasin (1)	Sildemåke (298)
Hvitkinngås (4 872)	Kvinand (2 480)	Dverglo (3)	Svarthalespove (3)	Gråmåke (837)
Stripegås (2)	Laksand (1 596)	Sandlo (114)	Lappspove (1)	Svartbak (42)
Stokkand (20 009)	Lappfiskand (3)	Tundralo (15)	Storspove (619)	Makrellterne (183)
Snadderand (35)	Storlom (2)	Heilo (9)	Skogsnipe (8)	Lomvi (2)
Stjertand (162)	Smålom (6)	Vipe (100)	Strandsnipe (21)	
Skjeand (56)	Horndykker (1)	Brushane (712)	Grønnstilk (359)	
Brunnakke (8 967)	Toppdykker (104)	Polarsnipe (12)	Rødstilk (27)	

* Trekkurver for 2025 og 10-årsnitt er gjengitt grafisk i Figur 2 for artene i **blått**, samt de tilhørende artsgruppene.

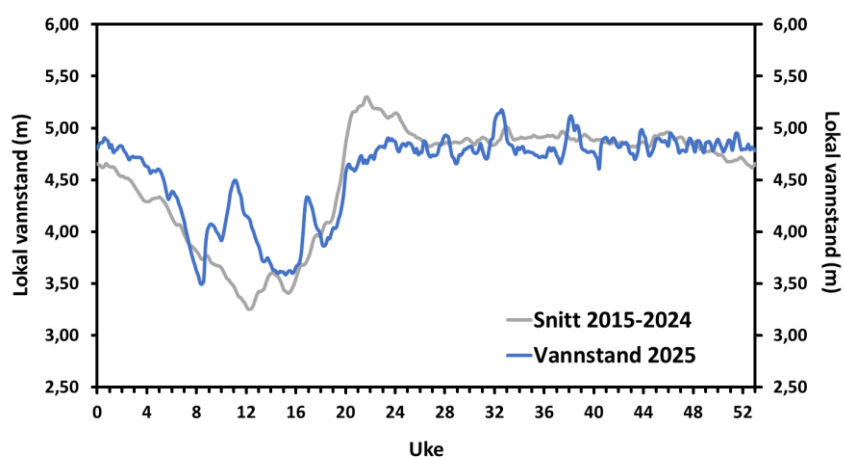

Figur 2. Vannfugltrekket 2025 Trekkurver for de angitte artene og artsgruppene for 2025 (gul), sammenstilt med gjennomsnittlig trekkurve $\pm$ S.E. (standardfeil) for de siste 10 år (grønn) og lokal vannstand Øyeren 2025 (blå). Lokal vannstand er regnet ut ved følgende formel: vannstand for Øyeren v/Mørkfoss (Nr:2.125.0) – 96,54 m.

Vårsesongen

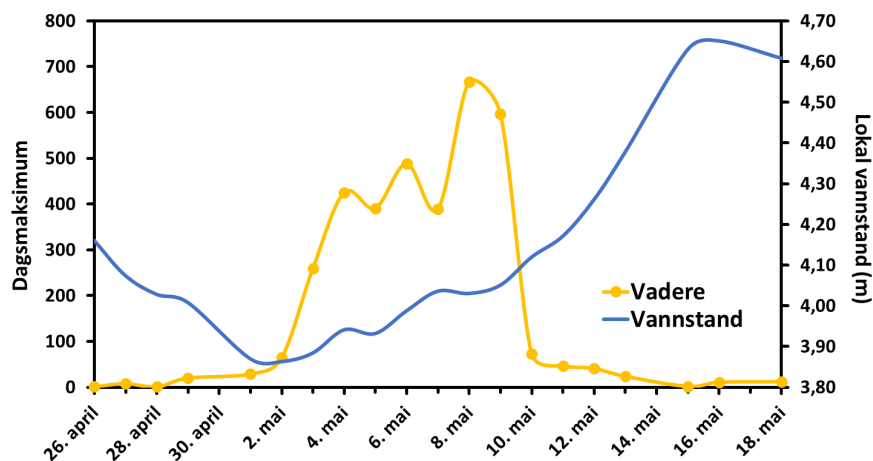
En snøfattig vinter og jevn snøsmelting gav den minste vårflommen på 30 år [7, 8] – med flomtopp allerede midt i mars (**Figur 3**). Gåsetrekket som går gjennom Øyeren om våren toppet i år ut relativt tidlig, i uke 12 (**Figur 2A**). På det tidspunktet var Øyeren tilnærmet isfri (noef.no/grafikk.php?q=Lcu6VqoX5B). Gressandtrekket startet i begynnelsen av mars (uke 9), men kom først ordentlig i gang da vannstanden gikk ned etter en midlertidig heving i uke 11 (**Figur 2B**). Gressandtallet holdt seg deretter høyt fram til uke 18, da antall ender gikk brått ned i forbindelse med vannstandsheving. Denne artsgruppen domineres av krikand, stokkand og brunnakke, og det samme fallet i antall individer som følge av de høye vannstandene kan også sees for krikand (**Figur 2E**). Dette er i tråd med den negative sammenhengen mellom vannstand og vannfugl som har blitt godt dokumentert av NØF gjennom årene [2-5].

Figur 3. Vannstand 2025

Vannstanden har ligget lavere enn normalen (snitt siste ti år) fra begynnelsen av mai til midten av oktober (uke 18-42). I år har det kun blitt registrert 12 dager med vannstand over 5,00 m.

Vadertrekket på våren er ikke alltid lett å fange opp med de regelmessige vannfugltellingene (**Figur 2C**), men NØF og andre observatører gjennomførte vadertellinger på Svellet i første halvdel av mai (**Figur 4**). NØF karakteriserer gode vaderår på Øyeren som år der > 500 vadere raster samtidig på Svellet nord i reservatet. Selv om vi aldri kom opp i de virkelige høye antallene, nådde vi en topp den 8. mai med 667 individer (**Figur 4**). Våre beregninger tilsier at det totalt rastet et sted mellom 800 og 3 500 individer på Svellet denne våren, gitt en antatt residensetid på 1-7 dager. Blant de 21 vaderartene som ble observert i perioden 1.-15. mai var ei langnebbekkasinsnipe som dukket opp 9. mai den mest oppsiktsvekkende. Dette var det første funnet av arten i Oslo og Akershus. En av artene som bruker Øyeren og Svellet både på vår- og høsttrekk er den rødlista arten brushane (VU), og noen hundretalls brushaner raster på Øyeren årlig (**Figur 2F**). Mens det meste av årets vårtrekk ser ut til å ha gått utenom Øyeren, var høsttrekket av arten derimot veldig bra og ga den nest høyeste dagsnoteringen for arten på 44 år med 332 individer 23. august.

Figur 4. Vadertrekket på Svellet mai 2025 Totalt rastet et sted mellom 800 og 3 500 individer på Svellet våren 2025. 21 vaderartene ble observert. Da vannstanden nådde 4,10 m. den 10. mai, var vaderfesten definitivt slutt. De siste vaderne forsvant da vannstanden passerte 4,60 m. den 15. mai.

Høstsesongen

Fra 1. januar til 6. desember 2025 var det kun 12 dager med vannstand over 5.00 m, mot normalt 54 dager basert på snittet for de siste 10 årene. Lokal vannstand over 5,00 hadde vi bare to korte perioder i sommer: sju dager i august og fem i midten av september noef.no/grafikk.php?q=k23aM8teJ6. Dette har nok bidratt til å gi gode tall for kanadagås, hvitkinngås og grågås (**Figur 2A og 2D**), brunnakke, stokkand, og krikand (**Figur 2B og 2E**) og brushane (**Figur 2F**). En viktig faktor for høye høstnoteringer av alle slags fuglearter, inkludert vannfugl er årets hekkesuksess. Det er god grunn til å tro at alle de ovenfornevnte artene har hatt god hekkesuksess i 2025.

Mer statistikk

Vannfugltellingene genererer mye tall. For å få et inntrykk av om årets sesong avviker fra de ti foregående, har vi laget en ny tabellvisning på hjemmesiden vår (**Figur 5**). Den nye tabellen regner automatisk ut sum av antall individer for alle arter inneværende år (fra 1/1 til siste tellingsdato) og sammenlikner med snitt for samme periode for de siste 10 år (nå 2015-2024). Tallet korrigeres deretter for antall tellinger slik at det blir mest mulig sammenliknbart. Den nye tabellen kan utforskes her: noef.no/tabell-avg.php. Tar man en titt på denne tabellen, ser man f.eks. at vi observerer over dobbelt så mange grågjess nå som snittet siste ti år, mens antall vipser (CR) er halvert. 2025 ble også året der vi ikke observerte en eneste gravand i prosjektet mot et snitt på 35 de siste ti årene (**Figur 5**).

VERDI FOR FORVALTNINGEN

Lange, standardiserte tidsserier med artsdata, slik som NØFs vannfugltellinger, er verdifulle for forvaltningen på flere måter. Den økologiske overvåkingen av vannfugl i Nordre Øyeren gir muligheter for å avdekke endringer i reservatets fuglefauna og dens kvaliteter (diversitet, produktivitet og motstandsdyktighet). Det ville for eksempel ikke ha vært mulig å si noe om den økte forekomsten av trekkende grågås og krikand eller effekten av vannstandsendringer under vadertrekket, hvis ikke vi hadde historiske trekkdata å sammenlikne med. Våre data kan analyseres direkte og konklusjoner trekkes i inneværende sesong, fordi tidsserien fungerer som sin egen kontroll. I tillegg kan våre vannfugldata sammenstilles med andre dataserier for å forsøke å si noe om endringer i bestander regionalt eller nasjonalt.

DATO	12.9	21.9	28.9	3.10	12.10	16.10	26.10	2.11	8.11	16.11	22.11	29.11	6.12	13.12	30.12	SUM 2025	SNITT 10 ÅR
Kanadagås	212	123	234	8	33	51	21	30	46	336	60	6	50	126	13	3619	3177
Hvitkinngås	1181	612	712	11	402	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4872	4459
Stripegås	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0
Grågås	2562	886	3964	2145	1594	300	163	-	-	1	-	-	-	-	-	30636	14528
Taigasædgås	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	13
Kortnebbgås	-	142	396	295	66	120	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2488	2477
Tundragås	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
Knoppsvane	127	117	97	44	78	79	102	103	115	100	83	70	112	75	44	3370	3468
Sangsvane	3	-	15	6	16	18	18	36	62	315	210	131	218	229	429	4708	4066
Gravand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	35
Rustand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	1
Knekkand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	2
Skjeand	3	2	6	6	3	-	9	2	2	-	-	-	-	-	-	56	33
Snadderand	-	2	1	-	1	3	1	4	-	-	-	-	-	-	-	35	12
Brunnakke	839	1399	651	443	649	389	205	74	366	76	6	2	5	4	-	8967	5837
Stokkand	803	731	2444	1208	772	833	544	422	376	638	689	232	134	257	205	20009	18620
Stjertand	57	15	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	162	97
Krikkand	2500	2816	2246	1622	480	578	92	226	222	18	1	-	-	-	1	26831	21783
Taffeland	35	37	23	37	61	27	22	12	-	3	-	-	-	-	-	319	293
Toppand	25	91	157	36	103	107	62	48	29	70	7	44	9	13	44	917	582
Bergand	-	-	-	-	8	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1	13	8
Alle arter	9105	7284	11512	5946	4424	2930	1517	1134	1339	1917	1219	635	632	940	794	124055	92752

Figur 5. Vannfuglstatistikk Utdrag fra den nye tabellframstillinga av vannfugltrekket fram til desember 2025, med tilhørende sammenlikning med snitt for de siste ti årene (2015-2024). Hele tabellen finnes her: noef.no/tabell-avg.php.

REFERANSER

1. Kvebæk Y. mfl. (2009). Nordre Øyeren - Trend, trekkprofil og preferanseområde for viktige vannfuglarter. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 69 s.
2. Wilson J. (1996). Forholdet mellom vannstand og forekomst av våtmarksfugler under vårtrekket i Nordre Øyeren 1973-1994. Nordre Øyeren fuglestadjon, 240 s.
3. Dale S. (2002). Miljøfaglige undersøkelser i Øyeren 1994-2000. Vannstandens betydning for våtmarksfugl. Akershus Fylkeskommune, 94 s.
4. Sæther T. mfl. (2018). Sluttrapport fra vaderregistreringer på Årnestangen 2015-2018. Nordre Øyeren fuglestadjon, 17 s.
5. Sæther T. mfl. (2018). NØFs vannfugltellinger i Nordre Øyeren - kortrapport 2018 og regresjonsanalyser i forbindelse med flomtappingsprosjektet. Nordre Øyeren fuglestadjon, 3 s.
6. Glommens og Laagens Brukseierforening (2025). <http://www.glb.no>
7. Akershus energi (2025). <https://akershusenergi.no/2025/06/20/minste-varflom-pa-30-ar/> (besøkt 19.11.2025).
8. Varsom.no (2025). Fortsatt lite vann på Østlandet. <https://www.varsom.no/nyheter/statusrapporter-torke/fortsatt-lite-vann-pa-ostlandet/> (besøkt 19.11.2025).